ประวัติวัดหินหมากเป้ง

คำนำ

เนื่องในโอกาสงานฝังลูกนิมิตผูกพัทธสีมา ณ วัดหินหมากเป้ง ในวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๑๖ นี้ เป็นงานพิเศษ จะมีผู้มีจิตศรัทธาพากันหลั่งไหลมาทำบุญจากจตุรทิศเป็นอันมาก การทำบุญกุศล ซึ่งใครๆ ก็ย่อมทราบแก่ใจของตนดีอยู่แล้วว่าเป็นทางนำมาซึ่งความสุขอันแท้จริง โลกิยสมบัติถึงแม้จะนำความสุขมาให้ก็ไม่พอแก่ความปรารถนาของตนสักที ยิ่งในปัจจุบันนี้ความเปลี่ยนแปลงของโลกเป็นไปอย่างรวดเร็ว ผู้ที่หลงยึดเอาความสุขในโลกิยสมบัติว่าเป็นของกูๆ แล้วแทบจะเป็นบ้าเป็นบอไปเลย แต่ผู้ที่มาใช้ธรรมเทียบกับความเป็นอยู่ในสิ่งนั้นๆ แล้ว สัจธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ว่า ทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้เป็นอนิจจังไม่ยั่งยืนเที่ยงแท้แน่นอนเลย มีความเกิดขึ้นแล้วก็แปรสภาพไปหาความดับเป็นที่สุด ผู้มาหลงติดอยู่กับโลกิยสมบัติและเพลินอยู่กับความสุขอันปลอมๆ จึงได้รับความทุกข์มาก ในเมื่อสิ่งนั้นๆ ปรากฏความจริงขึ้นมาเพราะโลกิยสมบัติเป็นเรื่องของความสะสมไม่มีที่สิ้นสุด จึงยากที่จะมองเห็นสัจธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าได้ การทำบุญกุศลถึงแม้จะเอาโลกิยสมบัติมาทำแต่ก็เป็นการสละ ฉะนั้น จิตใจจึงได้มองเห็นสัจธรรมอยู่บ้างคือ รู้จักอิ่มรู้จักพอ และเห็นการสละว่าเป็นทางนำมาซึ่งความสงบสุขในเมื่อสิ่งทั้งปวงเป็นของไม่เที่ยง

ฉะนั้น ข้าพเจ้าจึงคิดเขียนธรรมอันจะส่อแสดงชี้ให้เห็นในเรื่องนั้นเข้าใจตามความเป็นจริง เพื่อแจกเป็นธรรมบรรณาการแก่ท่านผู้ที่ได้มาร่วมในงานนี้จะได้อ่านและเข้าใจ แล้วจะได้ยึดเอาโลกุตตรสมบัติไว้เป็นสรณะของตนต่อไป หากหนังสือเล่มนี้จะเป็นคุณประโยชน์แก่ท่านผู้ที่ได้รับแจกแล้ว ก็เป็นที่สมประสงค์ของข้าพเจ้าอย่างยิ่ง แต่ถ้าหากถ้อยคำสำนวนตอนใดผิดพลาดคลาดเคลื่อนจากธรรมความเป็นจริงโดยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์แล้ว นั่นก็เป็นความบกพร่องของข้าพเจ้าแต่ผู้เดียว

(พระนิโรธรังสี คัมภีรปัญญาจารย์)

วัดหินหมากเป้ง
อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย
๕ เมษายน ๒๕๑๖

ประวัติวัดหินหมากเป้ง*

หลังจากนี้ไปราว พ.ศ.๒๔๗๖ ที่ซึ่งเป็นวัดหินหมากเป้งในขณะนี้เป็นป่าทึบรกมาก กอปรด้วยเชื้อมาลาเรีย ทั้งเป็นที่อยู่อาศัยของเหล่าสัตว์ร้ายต่างๆ มีเสือ หมี เป็นต้น แล้วก็เป็นท่าข้ามของเขาเหล่านั้นในระหว่าง ๒ ประเทศ คือ ประเทศไทยและประเทศลาวอีกด้วย เพราะที่นี้ห่างจากคนสัญจรไปมา จะมีก็พวกพรานป่ามาหาดักยิงสัตว์กินเท่านั้น อนึ่ง คนแถบนี้รู้จักหินหมากเป้งในนามว่าผีดุมาก พระธุดงค์ที่ต้องการทดสอบความกล้าหาญของตนแล้ว จะต้องมาภาวนา ณ ที่นี้ ผู้ที่ได้มาทดสอบความกล้าหาญในที่นี้แล้ว ย่อมเชื่อตนเองได้ ทั้งเพื่อนพรหมจรรย์ก็ยกยอว่าเป็นผู้ที่กล้าหาญเชื่อถือได้ เนื่องจากเขาถือว่าผีดุนั่นเอง ต้นไม้ใหญ่ป่าดงจึงยังเหลือไว้ให้พวกเราได้เห็นดังปรากฏอยู่ ณ บัดนี้ นอกจากจะเป็นท่าข้ามของเหล่าสัตว์ร้ายดังกล่าวแล้ว ยังเป็นท่าข้ามของพวกมิจฉาชีพ ขนของหนีภาษีมีฝิ่นเถื่อน เป็นต้น สัตว์พาหนะมีวัวควายเป็นต้นไม่ว่าฝั่งโน้นหรือฝั่งนี้ ถ้ามันหาย สงสัยว่าคนขโมยแล้ว ทั้งเจ้าของและเจ้าหน้าที่จุดแรกจะต้องมาดักจับเอาตรงนี้เอง ถ้าไม่เจอะแล้วก็หมดหวัง

หินหมากเป้งเป็นชื่อหินสามก้อนซึ่งตั้งเรียงรายกันอยู่ริมฝั่งโขงที่หน้าวัดนี้เอง อันมีรูปลักษณะคล้ายลูกตุ้มเครื่องชั่งทองคำสมัยเก่า คนพื้นนี้เขาเรียกว่า เต็งหรือเป้งยอย คำว่าหมากเป้งเป็นภาษาภาคนี้ ผลไม้หรืออะไรก็ตาม ถ้าเป็นลูกแล้วเขาเรียกหมากขึ้นหน้า เช่น หมากม่วง หมากพร้าว เป็นต้น มีคนเฒ่าคนเก่าเล่าปรัมปราสืบกันมาว่า หินหมากเป้งก้อนบน (เหนือน้ำ) เป็นของหลวงพระบางก้อนกลางเป็นของบางกอก ก้อนใต้เป็นของเวียงจันทน์ ต่อไปในอนาคตข้างหน้ากษัตริย์ทั้งสามนครจะมาสร้างให้เจริญ คำนี้ไม่ทราบ

ว่าใครเป็นผู้พยากรณ์ไว้มิได้บอกเป็นแต่เล่าสืบๆ กันมาเท่านั้น แต่มีเค้า น่าจะมีผู้มีญาณพยากรณ์ไว้แน่เพราะสถานที่นี้เป็นวัตถุโบราณอันส่อแสดงว่าคงจะเป็นสถานที่สำคัญสักอย่างหนึ่ง ดังที่ปรากฏอยู่ คือ ขุดคูเป็นรูปวงเดือนแรมหันข้างแหว่งลงไปทางแม่น้ำโขง ถ้าดูที่ขุดเป็นปีกกาออกไปสองข้างแล้ว ทำให้เข้าใจว่าเป็นสนามเพลาะ แต่ไม่เคยปรากฏในประวัติศาสตร์ ณ ที่ใดๆ แลไม่เคยได้ยินนักโบราณคดีพูดถึงเลย เรื่องสามกษัตริย์จะมาสร้างหินหมากเป้งให้เจริญ ผู้เขียนเมื่อยังเด็กอยู่ได้ฟังแล้วยิ้มในใจไม่ยักเชื่อเลย นึกว่าป่าดงดิบแท้ๆ ผีดุจะตายแล้วใครจะมาสร้าง สร้างแล้วใครจะมาอยู่เล่า แล้วเรื่องนั้นมันก็ลืมเลือนหายไปนานจนไม่มีใครกล่าวถึงอีกแล้ว เพราะเห็นว่าไร้สาระแล้วจู่ๆ ผู้เขียนซึ่งไม่เชื่อคำพยากรณ์นั้นเองได้มาอยู่และมาสร้างเสียเอง จึงระลึกขึ้นมาได้ว่า อ๋อความจริงมันหนีความจริงไม่พ้น ถึงใครจะไม่พูดถึงมันก็ตามเมื่อถึงเวลาของมันแล้วความจริงมันจะปรากฏขึ้นมาเอง

พ.ศ. ๒๔๔๑ พระอาจารย์หล้าได้มาจำพรรษา ณ ที่นี้เป็นองค์แรก แต่ท่านก็มิได้สร้างเป็นวัดทำเป็นกระต๊อบเล็กๆ อยู่อย่างพระธุดงค์ธรรมดาๆ ท่านองค์นี้เป็นลูกคนบ้านห้วยหัดนี้เอง ท่านเคยมีครอบครัว ได้ลูกชายคนหนึ่งแล้ว ภรรยาของท่านตายท่านจึงได้ออกบวชอายุของท่านราว ๔๐ ปี โดยเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์วัดโพธิสมภรณ์เมื่อครั้งยังดำรงสมณศักดิ์ที่พระราชเวทีเป็นพระอุปัชฌายะ ท่านไม่รู้หนังสือ เมื่อมาภาวนากัมมัฏฐาน ตัวหนังสือมาปรากฏในภาวนาของท่าน ท่านเป็นคนขยันหมั่นเพียรมากสนใจในกิจการทั่วไป เมื่อตัวหนังสือมาปรากฏในภาวนาของท่านเป็นที่อัศจรรย์ ท่านยิ่งสนใจมาก ท่านพยายามประสมและอ่านผิดบ้างถูกบ้างทีแรก นานเข้าจนอ่านหนังสือที่มีเนื้อความเป็นธรรมได้ นอกนั้นอ่านไม่ได้ ผลที่สุดด้วยความพยายามของท่านอ่านหนังสือทั่วๆ ไปได้หมด เรื่องนี้ไม่น่าจะเป็นไปได้เลยแต่ท่านพระอาจารย์หล้าได้เป็นไปแล้ว ตอนหลังๆ ท่านเป็นเจ้าตำราสั่งให้เขาซื้อหนังสือใหญ่ๆ เช่น หนังสือพระวิสุทธิมัคค์-ปุพพสิกขา-มหาขันธกวินัยมาไว้เป็นสมบัติของท่านเลย

ท่านชอบเที่ยววิเวกองค์เดียวอยู่ตามแถบแถวภูพานนี้โดยมาก ชาวบ้านแถวที่ท่านเที่ยวไปยอมเคารพนับถือท่านมาก ถ้าบ้านใดเจ็บไข้ได้ป่วยโดยเขาถือว่าผีมาอาละวาด เขาจะต้องไปนิมนต์ให้ท่านไปขับผีให้ ความจริงมิใช่ท่านไปขับผี แต่ท่านไปโปรดเขาพร้อมทั้งชาวบ้านด้วย เมื่อท่านไปถึงทีแรก ท่านจะต้องหาที่พักซึ่งเขาถือว่าเป็นที่อยู่ของผี แล้วท่านจะต้องนั่งกำหนดภายในให้รู้ว่าผีตัวนี้มีชื่อว่าอย่างไร ทำไมจึงต้องมาอยู่ ณ ที่นี้ และได้ทำให้ชาวบ้านเขาเจ็บไข้ได้ป่วยเพราะเหตุใด เมื่อท่านทราบแล้วท่านจะต้องกำหนดหาบทภาวนา เพื่อให้ผีตน

นั้นมีจิตใจอ่อนน้อมยอมเมตตาเป็นมิตรกับชาวบ้านเหล่านั้น แล้วท่านจะเรียกชาวบ้านเหล่านั้นมาสอนให้เขาตั้งมั่นอยู่ในคุณพระรัตนตรัย ต่อไปก็ให้มีการปฏิบัติทำวัตรไหว้พระเช้าเย็นเป็นประจำอย่าได้ขาด แล้วตอนท้ายก็สอนให้เขาภาวนาบทที่ท่านเลือกได้นั้น นอกนี้ก็สอนให้เขาเหล่านั้น งดเว้นจากการสาปแช่งด่า และพูดคำหยาบคายต่างๆ ห้ามลัก ฉ้อโกงขโมยของกันและกัน ให้เว้นจากมิจฉาจารและให้งดจากการดื่มสุรา และยังมิให้รับประทานลาบเนื้อดิบอีกด้วย เมื่อท่านไปสอนที่ไหนได้ผลเป็นที่อัศจรรย์ทุกแห่งไป แม้ที่เป็นหนองหรือเป็นน้ำซับทำเลดีๆ ซึ่งเขาถือว่าผีดุ เมื่อปฏิบัติตามท่านสอนแล้ว เขาไปจับจองเอาที่เหล่านั้นมาเป็นกรรมสิทธิ์ทำมาหากินจนตั้งตัวได้ก็มากราย ที่อธิบายมานี้เพื่อให้เห็นอัจฉริยนิสัยของท่าน ซึ่งไม่น่าจะเป็นแต่มันก็เป็นไปแล้ว ท่านเพิ่งมามรณภาพที่บ้านนาเก็นเมื่อ พ.ศ.๒๕๑๐ นี้เอง อายุของท่านได้ ๘๒ ปี พรรษา ๔๒ การมรณภาพของท่านก็พิสดาร คือ ท่านป่วยมีอาการเล็กน้อย เย็นวันนั้นท่านออกเดินไปตามริมชายวัดเห็นต้นไม้แดงตายยืนอยู่ต้นหนึ่ง ท่านบอกว่าฉันตายแล้วให้เอาไม้ต้นนี้นะเผาฉัน แล้วก็อย่าเอาไว้ล่วงวันล่วงคืนด้วย ตกกลางคืนมาราว ๒ ทุ่มท่านเริ่มจับไข้ อาการไข้เริ่มทวีขึ้นโดยลำดับ ตีหนึ่งเลยมรณภาพ บรรดาลูกศิษย์ทั้งพระและฆราวาสก็ทำตามท่านสั่งทุกอย่าง ที่นำเอาประวัติของท่านพระอาจารย์หล้ามาเล่าโดยย่อนี้ ก็เพื่อผู้ที่สนใจจะได้นำมาเป็นคติ และท่านเป็นคนแรกที่เริ่มสร้างวัดนี้ ต่อจากนี้ก็มีพระเส็ง-พระคำจันทร์-พระอุทัย-และพระคำพันเป็นคนสุดท้าย

เมื่อ พ.ศ.๒๕๐๗ ข้าพเจ้าได้จำพรรษาที่ถ้ำขาม ออกพรรษาแล้ว ได้วิเวกมาพักอยู่ด้วยพระคำพัน เห็นว่าที่นี้วิเวกดีพร้อมด้วยดินฟ้าอากาศก็ถูกกับโรค รู้สึกว่าได้รับความสบายดี จึงได้จำพรรษาอยู่ด้วยพระคำพัน บรรดาศิษยานุศิษย์เมื่อได้ทราบว่าข้าพเจ้ามาอยู่ ณ ที่นี้ ต่างก็พากันลงเรือมาเยี่ยม เพราะเวลานั้นทางรถยังไม่มี เมื่อพากันมาเห็นสถานที่เป็นที่สัปปายะ อากาศก็ดี วิเวกน่าอยู่ วิวก็สวยงาม แต่เสนาสนะที่อยู่อาศัยยังไม่น่าอยู่ ต่างก็พากันหาทุนมาช่วยบูรณะก่อสร้างจนสำเร็จเป็นวัดที่ถาวร ดังที่ปรากฏแก่สายตาของท่านทั้งหลายอยู่ ณ บัดนี้แล้ว

วัดหินหมากเป้งได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา ณ วันที่ ๒๖ มีนาคม พ.ศ.๒๕๑๓ ทำพิธีวางศิลาฤกษ์ วันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๑๕ โดยเจ้าพระคุณสมเด็จพระมหาวีรวงศ์เป็นประธานในสงฆ์ อุโบสถหลังนี้ทำหลังคาเป็นสองชั้น กว้าง ๗ เมตร ยาว ๒๑ เมตร สูงจากพื้นถึงเพดาน ๙ เมตร มุงกระเบื้องดินเผากาบกล้วย โดยคุณไขศรี ตันศิริ กองช่างสุขาภิบาล กรม

อนามัย เป็นผู้ออกแปลน อาจารย์เลื่อน พุกะพงษ์ กรมศิลปากร เป็นผู้ออกแบบลวดลายต่างๆ ตลอดถึงแนะนำการก่อสร้าง นายไพบูลย์ จันทด เป็นผู้รับเหมาก่อสร้าง เฉพาะค่าแรงงานราคาสามแสนบาท น.ท.พูนศักดิ์ รัตติธรรม เป็นผู้หาเครื่องอุปกรณ์ที่มีอยู่ทางกรุงเทพฯ นายแสงเพ็ชร จันทด เป็นเหรัญญิก และหาเครื่องอุปกรณ์ตลอดควบคุมการก่อสร้างโดยใกล้ชิด

(พระนิโรธรังสี คัมภีรปัญญาจารย์)

วัดหินหมากเป้ง
อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย
๕ เมษายน ๒๕๑๖

*จากหนังสือ **อนุสรณ์งานฝังลูกนิมิตผูกพัทธสีมา วัดหินหมากเป้ง ๕-๗ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๖**